

FARŞA TAMLAMALAR

İsim Tamlaması

- Farsça isim tamlaması (terkîb-i izâfî: ترکیب اضافی) muzâf (tamlanan) ve muzâfun ileyhten (tamlayan) oluşur.
- Farsça tamlamalarda önce tamlanan, sonra tamlayan gelir.

➡ Tamlamadaki ilk unsur olan muzâfın (tamlananın) sonuna “-ı, -i” sesi veren bir izâfet kesresi: كسرة اضافت getirilir, böylece kelimenin son ünsüzü esreli okunmuş olur.

➡ Farsça isim tamlamalarında her iki unsurun; yani muzâf ve muzâfun ileyhın Farsça kelimelerden olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Tamlama yapısal/şekilsel açıdan Farsça olmakla birlikte, tamlamayı oluşturan unsurlardan ikisi de Farsça ya da Arapça veya biri Farsça diğeri Arapça olabilmektedir.

Her İki Unsuru da Farsça Olan İsim Tamlamaları

➤ آب چشم

➤ âb-ı çeşm: gözyaşı

➤ آواز هزار

➤ âvâz-ı hezâr: bülbülün sesi

➤ بنده خدا

➤ bende-i Hudâ: Allah'ın kulu

➤ چشم مور

➤ çeşm-i mûr: karıncanın gözü

➤ لب دریا

➤ leb-i deryâ: deniz kenarı

➤ پای مار

➤ pâ-y-ı mâr: yılanın ayağı

➤ رنگ رو

➤ reng-i rû: yüzün rengi

➤ روی دریا

➤ rûy-ı deryâ: deniz yüzeyi

Her İki Unsuru da Arapça Olan İsim Tamlamaları

- **عالم ارواح**
- âlem-i ervâh: rûhlar âlemi
- **دين اسلام**
- dîn-i İslâm: İslâm dini
- **اهل كتاب**
- ehl-i Kitâb: kutsal kitaplara inananlar
- **حرارت شمس**
- harâret-i şems:
- hukûk-ı 'ibâd: kulların hakları
- **قلوب ناس**
- kulûb-ı nâs: insanların kalpleri
- **طريق صبر**
- tarîk-ı sabr: sabır yolu
- **امور دولت**
- umûr-ı devlet: devlet işleri

Birinci Unsuru Farsça, İkincisi Arapça Olan İsim Tamlamaları

- **دم وصل** uykusu
- dem-i vasl: buluşma vakti
- **دست احسان**
- dest-i ihsân: lütuf, bağışlama eli
- **گره سرور**
- girye-i sürûr: mutluluk ağlaması
- **خواب غفلت**
- hâb-ı gaflet: gaflet
- **راه محبت**
- râh-ı muhabbet: muhabbet yolu
- **شب هجران**
- şeb-i hicrân: ayrılık gecesi
- **شه عالم**
- şeh-i 'âlem: âlemin padişahı, hükümdarı

Birinci Unsuru Arapça, İkincisi Farsça Olan İsim Tamlamaları

➤ ارباب بزم

- erbâb-ı bezm: eğlence meclislerinde toplananlar

➤ غرق زر

- gark-ı zer: altına/paraya batma, boğulma

➤ حزن دل

- hüzn-i dil: gönül sıkıntısı, kederi

➤ قرب کنار

- kurb-ı kenâr: kıyısına yaklaşma

➤ نار دوزخ

- nâr-ı dûzah: cehennem ateşi

➤ سواحل دریا

- sevâhil-i deryâ: deniz sahilleri

FARSÇA SIFAT TAMLAMASI

Her İki Unsuru da Farsça Olan Sıfat Tamlamaları

➤ آب روان

➤ âb-ı revân: akan su

➤ آهن سرد

➤ âhen-i serd: sert, katı demir/kılıç

➤ بند بالا

➤ bend-i bâlâ: yüksek set, baraj

➤ دل زار

➤ dil-i zâr: inleyen kalp

➤ گل تر

➤ gül-i ter: taze gül

➤ خاک پاک

➤ hâk-i pâk: temiz toprak

➤ ماه نو

➤ mâh-ı nev: yeni ay

Her İki Unsuru da Arapça Olan Sıfat Tamlamaları

➤ **ارض مقدّس**

➤ arz-ı mukaddes:
mukaddes yer, bölge

➤ **باب عالی**

➤ bâb-ı 'âlî: yüksek
kapı

➤ **فکر متین**

➤ fikr-i metîn: sağlam
fikir, düşünce

➤ **مصحف شریف**

➤ Mushaf-ı şerîf:
mübarek, kutsal
kitap: Kur'ân-ı Kerîm

➤ **شکل مستدیر**

➤ şekl-i müstedîr: dâire
biçiminde olan şekil

➤ **ورد احمر**

➤ verd-i ahmer: kırmızı
gül

Birinci Unsuru Farsça, İkincisi Arapça Olan

➤ آب خالص Sıfat Tamlamaları

➤ Âb-ı hâlis: saf su

➤ جنگ قوی

➤ ceng-i kavî: güçlü, zor savaş

➤ خورشید منور

➤ hûrşîd-i münevver: parlak güneş

➤ ماه منیر

➤ mâh-ı münîr: ışık veren parlak ay

➤ استاد کامل

➤ üstâd-ı kâmil: kemâle ermiş öğretmen, geniş bilgi sahibi usta

Birinci Unsuru Arapça, İkincisi Farsça Olan Sıfat Tamlamaları

- **هَمَّت بَلَد**
- himmet-i bülend: son derece gayret etmek, çalışmak; yüksek irâde
- **قيد آهنين**
- kayd-ı âhenîn: demirden zincir, bukağı
- **مال فراوان**
- mâl-i firâvân: çok, bol, fazla mal

Daha fazla örnek için bkz.:

Yılmaz, Ali; Akkuş Mehmet, Güngör, Zülfikar, İslamoğlu, Abdülmecit, *Osmanlı Türkçesi*, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara 2011.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Alfa, İstanbul 1999.

Develi, Hayati, *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu*, Kitabevi, İstanbul 2002.